

De Telegraaf

Reparatie van koopkrachtdaling 'razend ingewikkeld'; 'Uitvoering via gemeenten, daar begrijp ik echt niets van'

24 augustus 2022

Reparatie van de ongekende koopkrachtdaling is volgens belastingexperts 'razend ingewikkeld'. De coalitie houdt woensdag en donderdag topperleg. Welke vier opties heeft het kabinet nu de koopkracht met 6,8 procent achteruit kachelt? En komt die compensatie er snel genoeg? „Een lagere btw heeft geen zin, die wordt door ondernemers in hun eigen zak gestoken.”

„Als gewone fiscalist heb ik ook niet meteen het ei van Columbus”, zegt Jan van de Streek, hoogleraar Belastingrecht aan de Universiteit Leiden, vooraf bescheiden. „Het is razend ingewikkeld.” Het kabinet wil de ongekende koopkrachtval compenseren, maar hoe kan dat effectief en enigszins betaalbaar? „Alle knoppen waar een kabinet normaal aan draait bij de begroting, dat is allemaal gerommel in de marge”, aldus de Leidse professor. „Dit is een veel grotere herverdelingsoperatie en dus veel politieker.” Dat onderstreept ook Peter Kavelaars, hoogleraar Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam: „De cruciale vraag is: wil je iedereen compenseren of alleen de lagere inkomens?”

Kan er dit jaar nog iets gedaan worden? De fiscalisten zien dat niet zitten. „Je zou de belastingtarieven nog dit jaar kunnen aanpassen”, zegt Kavelaars. „Dat is in het verleden ook wel gebeurd. Maar het is de vraag of de fiscus dat nu technisch nog aankan.” Van de Streek: „Iets doen in dit lopende jaar? Nee, dat is niet haalbaar. Gut, nu klink ik als een politicus, maar ik vrees wel dat het waar is.”

1. Lagere btw

Over een lagere btw op voedingsmiddelen, volgens een analyse van het ministerie van Financiën erg duur maar snel inzetbaar, zijn beide hoogleraren niet erg enthousiast. Want gaan de prijzen dan wel omlaag? Kavelaars: „We weten allemaal waar een verhoging van de btw terecht komt. En van een btw-verlaging weten we dat ook. Dat zijn niet dezelfde groepen.” In het verleden bleek een btw-verlaging voor kappers, schoenmakers en fietsmakers niet tot lagere prijzen te leiden. Van de Streek: „De supermarkten hebben marktmacht. Het is zeer de vraag of een lagere btw tot lagere prijzen leidt.” „Vaak wordt de btw dan in eigen zak gestoken”, vult Kavelaars aan.

2. Hoger minimumloon

Vakbond FNV hamert al geruime tijd op een verdergaande verhoging van het minimumloon. Het kabinet is dit toch al van plan, dus ligt het voor de hand om naar een snellere verhoging te kijken. Voordeel is dat het minimumloon doorwerkt in uitkeringen en AOW. In het lopende jaar kan dit niet meer, volgens Financiën. „Er is geen mogelijkheid om het minimumloon nog in het lopende jaar (2022) te verhogen. Per 1 januari 2023 zijn er wel mogelijkheden”, schrijven de ambtenaren van dit ministerie. Als het minimumloon per 2023 in een klap met 7,5 procent wordt verhoogd (in plaats van in drie stappen) dan 'gaat een alleenstaande minimumloonverdiener er met circa 650 euro op vooruit', zo heeft Financiën uitgerekend.

De Telegraaf

3. Lagere belastingen

Grof geschut kan het kabinet inzetten via de inkomstenbelasting, zo stelt Kavelaars. Maar ja, verlaag je dan het tarief? Verhoog je arbeidskorting, een belastingkorting voor werkenden? Hoe bereik je de juiste groepen nu? Dat is volgens de Rotterdamse fiscalist lastig. „De arbeidskorting werd in het verleden gebruikt om de arbeidsmarkt te stimuleren, maar dat is nu helemaal niet nodig.” Daarom suggereert hij om een tijdelijke belastingkorting in het leven te roepen: „Geef iedereen tot een modaal inkomen een korting op de belastingen. Mensen met heel lage inkomens krijgen dan per saldo geld terug van de Belastingdienst.” Is dat uitvoerbaar? „Financiën zal wel weer nee zeggen, maar die zeggen altijd nee. Dit past gewoon binnen onze belastingssystematiek.”

Van de Streek zegt dat het steeds moeilijker is om inkomenspolitiek via de belastingen te voeren. „Uit onderzoek van het Centraal Planbureau bleek al dat we in Nederland bijna niet meer herverdelen via de belastingen. Dat doen we tegenwoordig allemaal via de toeslagen. Zo hebben we inmiddels nagenoeg een vlaktaks: één tarief tot 68.000 euro en één tarief daarboven. Dan kun je veel moeilijker specifieke inkomensgroepen bereiken. Je zou bijna zeggen: introduceer een paar nieuwe belastingen, maar dat is vloeken in de kerk.”

4. Hogere toeslagen

Het kabinet kan ook lagere en middeninkomens compenseren via de huur- of de zorgtoeslag. Begin er niet aan, adviseert Kavelaars. „Die toeslagen zijn zo ingewikkeld gemaakt, dat is veel te riskant. Toeslagen hangen van zoveel factoren af, van je huur, inkomen van je partner, aantal kinderen enzovoort.”

Minima kunnen dit jaar 1300 euro krijgen via hun gemeente, in de vorm van een energietoeslag. Op die weg moet het kabinet zeker niet doorgaan, zeggen beide fiscalisten. Van de Streek: „De premier zegt dat minima maar naar de bijzondere bijstand moeten, maar dat is toch geen oplossing?” Kavelaars begrijpt ook niet waarom de gemeenten dit inkomensprobleem moeten oplossen: „Gemeenten zijn hier helemaal niet voor geëquipeerd. Die kennen jouw inkomensgegevens helemaal niet. Uitvoering via de gemeenten, daar begrijp ik helemaal niets van.”